

SE MERE PÅ WWW.25FANTASTISKE.DK

I midten af 1800 tallet udviklede den midtjyske hosebindertradition sig til en egentlig tekstilindustri. Langs Fabriksgade i Herning, som Silkeborgvej og Hammerum Hovedgade populært kaldes, finder man et sammenhængende landskab, hvor tekstilindustrien har præget bebyggelsen. I dag er det meste af den midtjyske tekstilindustri's produktion 'out sourced' og tekstileventyret på heden er slut. I dag er det kulturlivet og kunsten, ikke tekstilindustrien, der er Hernings varemærke og det skyldes nok det faktum, at det i 1950'erne og 1960'erne lykkedes en række initiativrige, lokale fabrikker at tiltrække landets bedste arkitekter, kunstnere, byplanlæggere og designere til området, hvor de i høj grad satte deres præg.

FOLD HER

24 // TEKSTILBYEN HERNING

TEXTILFORUM
VESTERGÅDE 20
7400 HERNING

WWW.HERNINGMUSEUM.DK

FOLD HER

01 HERNING KLÆDEFABRIK / TEXTILFORUM

Fabrikken blev grundlagt som uldspinderi i 1876. Under skiftende ejere gik det op og ned indtil 1960'erne, hvor det kun gik ned af, og i 1990 lukkede produktionen helt. Der har flere gange været brand på klædefabrikken. Derfor er de bevarede bygninger næsten alle af nyere dato. Af fabrikkens ældre bygninger er to mellembygninger bevaret fra hhv. 1895 og 1899 samt to direktørvillaer, der blev opført lige over for fabrikken i samme periode. I 1996 åbnede Textilforum i klædefabrikkens godt 3000m² store lokaler. Textilforum holder til i fabrikkens administrationsbygning, to store shedtagshaller og kedelhuset med skorsten. Fabriksbygningerne stammer fra perioden 1895 til 1954 og fabrikkens fire etagers væverbygning er fra 1948. Administrationsbygning, forhus mod Vestergade, er opført i 1901 og er en rigt dekoreret bygning opført i røde mursten med skifer tag. Enkelte af klædefabrikkens maskiner er bevaret og indgår i Textilforums udstillinger bla. om tekstilindustrien på Herning egnen.

FABRIKSALLEEN

Strækningen mellem Herning, over Birk til Hammerum kaldes 'Fabriksgade'. For her, langs Silkeborgvej og Hammerum Hovedgade ligesom i store dele af selve Herning, Hammerum og Ikast, fortæller landskab og bygninger om et industrielt tekstileventyr. Det er trikotageindustrien, der er den mest dominerende og som præger bebyggelsen mest. Udover en række større og mindre fabrikker er det karakteristisk, at mange villaer

og parcelhuse har små udbygninger, som har været anvendt til systuer eller til at have et par strikmaskiner stående i. Vejen mellem Herning og Hammerum giver et godt indtryk af områdets rige historie med både store tekstilfabrikker og traditionelt husflid.

02 'DEN SORTE FABRIK'

I 1936 opførte Niels Krøjgaard en ny fabriksbygning i Th. Nielsensgade 87 til sin Trikotagefabrik, som var startet andetsteds. Arkitekten var den lokale kreditforeningsdirektør J.P. Møller og han gav fabrikken form som en ejendomskarré i to etager. 20 år senere, i 1956 solgte Niels Krøjgaard fabrikskomplekset til Aage Damgaard, som her etablerede sin fjerde Angli fabrik. Herefter blev fabriksbygningerne gjort til genstand for "Danmarks største socialrealistiske projekt", da kunstneren Paul Gadegaard fik frie tøjler til at udsmykke fabrikken. Udvendigt blev den malet sort, deraf navnet, og alle vinduer og døre fik forskellige farver. Et stort parkanlæg blev anlagt af havearkitekt C. Th. Sørensen. Og nogle af landets bedste kunstnere bidrog til fabrikkens udsmykning; heriblandt Robert Jacobsen og Svend Wiig Hansen. Allerede i 1963 var 'Den Sorte Fabrik' blevet for lille for Angli, som nu havde 300 ansatte og producerede 3000 skjorter om dagen. Damgaard rykkede derfor ud i det nye industri kvarter ved Birk, hvor han fik opført en ny fabrik (jvf. pkt. 5). Selvom klædefabrikken siden er blevet ombygget til lejligheder, minder den stadig om Hernings industrihistorie.

03 NIELS KRØJGAARDS VILLA

Niels Krøjgaard, som oprindeligt ejede fabrikken i Th. Nielsensgade, byggede i 1939 en imponerende villa på 750 m² til sig selv og sin familie. Han var på den tid en af byens rigeste mænd, og det kunne ses på villaen, der i folkemunde blev døbt 'Lille Marselisborg'. I dag bliver bygningen, på Kaj Munksvej 4, brugt af et advokatfirma, der i 2002 opførte den næsten 2000 kvadratmeter store sorte tilbygning mod øst.

04 'DET SKÆVE HUS', SILKEBOGVEJ 4

I 1957 opførte Mads Eg Damgaard 'Det skæve Hus' som udstillingsbygning for sin fabrik, Egetæppers, specialdesignede kunstnertæpper. Sammen med arkitektparret Jan og Karen Eggen formede Gunnar Aagaard Andersen den utraditionelle bygning. Den er kvadratisk i grundplan, skråtstillet over en korsformet sokkel og med skrånende gulv og tag. Placeringen ved indkørslen til Herning skulle sikre synlighed og folk spærrede da også øjnene op, da de så den utraditionelle bygning. På denne måde blev bygningen, som ønsket, et blikfang og dermed en effektiv reklame for Egetæpper. De to Damgaard-brødrers samarbejde med moderne kunstnere, har haft meget stor betydning for Hernings rige kulturliv i dag.

05 EGETÆPPER

Mads Eg Damgaard, der grundlagde Egetæpper, tog et kæmpe spring i 1953, da han afviklede sin tidligere klædeproduktion, afskedigede alle 150 medarbejdere undtagen 15, og i stedet købte maskiner til vævning af specialtæpper (axminstertæpper). Strategien lykkedes. I begyndelsen havde Damgaards nye fabrik 3 axminstervæve og efter kort tid var der 44, som kørte i uafbrudte treholdsskift. I begyndelsen af 1960'erne kom den næste teknologiske revolution inden for tæppeindustrien, Tuftingvæven, og det gik kun fremad for Egetæpper som flyttede fra en mindre fabrik ved Det Skæve Hus på Silkeborgvej til dette kæmpe kompleks på 35.000m² på Industrivej. Her var der plads til de store tuftingvæve og i 1971 var produktionen på den nye adresse i fuld gang. Den store fabrik, som overgik alt i Herning-området, blev tegnet af arkitekt Kaj Boeck-Hansen, men blev forandret en del i 1982, da Egetæpper fik en ny facade og udstillings- og receptionsbygning tegnet af C.F. Møller i Århus. I 1984 kom en showroom- og administrationsbygning til, ligeledes tegnet af C.F. Møller. I denne periode arbejdede arkitekten meget med skærmende facader omkring fabriksanlæg. Facaden ved Egetæpper er omkring 300 meter lang. Den brydes af den store udstillingsbygning og af Søren Georg Jensens skulpturer. Indvendigt er udstillingsbygningen dekoreret med vægtæpper af Wermaëre og Jorn samt en atriumhave hvori Rudolf Tegnens "Leda og svanen" står. Virksomheden er stadig aktiv, men kaldes i dag blot for Ege.

TJEK OGSÅ:

HERNING KLÆDEFABRIK / TEKSTILFORUM

Vestergade 20
7400 Herning
www.herningmuseum.dk

HERNING KUNSTMUSEUM – HEART

Birk Centerpark 8
7400 Herning
www.heartmus.dk

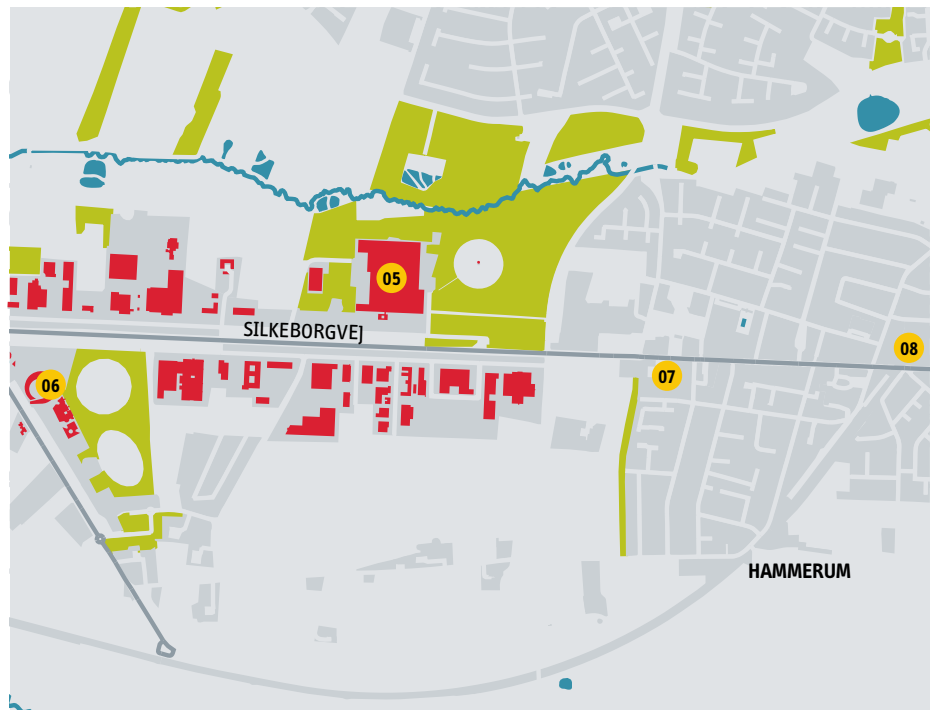
FOLD HER

BIRK

FOLD HER

06 'DEN RUNDE FABRIK'

Da Angli voksede ud af 'Den Sorte Fabrik' købte Aage Damgaard en stor grund i Birk. Efter ide af C.Th. Sørensen opførtes den runde fabrik i 1965 med C.F. Møller fra Århus som arkitekt. C.Th.Sørensens tegning bestod af to cirkler med forskudte centre med en åbning til en indre cirkelrunde gård. Skulpturerne og kunstværkerne fra Den Sorte Fabrik blev flyttet til Birk og C.Th.Sørensen tegnede den runde skulpturpark. Herefordkvæg blev indkøbt til at græsse den cirkelrunde plæne i parken, hvilket senere gav ideen til det næste erhvervsventyr, Hereford Beefstouw, og nye kunstnere blev ansat til at udsmykke fabriken, bl.a. Piero Manzoni med sin lort på dåse. I 1968 afslørede Carl-Henning Pedersens keramiske væg i den indre gård: "Billedcyklus. Fantasiens leg om livets hjul". "Skjorte-eventyret" var imidlertid slut i 1974 og Aage Damgaard stoppede produktionen. Fabriken blev afviklet og solgt til Midtjysk Skole- og Kulturfond, oprettet i 1973. Den store kunstsamling blev overdraget til Herning Kommune mhp. oprettelsen af et kunstmuseum. I en del af Anglifabrikken blev en konfektions-skole indrettet, og resten af Angligården blev benyttet af Herning Kunstmuseum fra dets oprettelse i 1977 til 2009, hvor det ny kunstmuseum i Herning, HEART, stod færdigt lidt længere nede af Birk Centerpark, i nummer 8.

07 NIELS LARSENS TRIKOTAGEFABRIK

I 1872 købte uldkræmmer Niels Larsen en valsevæv og så strikkede han og konen ellers flittigt. Det gik godt og snart kunne han udvide. I 1883 købte Niels Larsen gården Hammerumholm, hvor fabriksproduktionen efterhånden blev udvidet en hel del. I 1917, efter Niels Larsen død, opførte hans enke og søn Otto Larsen fabriksbygningen i Vestergade. Her fungerede fabriken frem til dens ophør i 1986. I slutningen af 1990'erne blev Niels Larsens 1500 kvadratmeter store fabrik omdannet til ejerlejligheder, men fabrikkens oprindelige udseende ud mod vejen er bevaret. På Herning Museum findes en samling produkter fra fabriken bestående af herre- og dame-undertøj, bluser og gymnastikdragter bevaret.

08 JENSEN & STAMPE

I Hammerum grundlagde Iver Nielsen en trikotagefabrik allerede i 1870. Nogle år senere flyttede han virksomheden til det der i dag har adressen Hammerum Hovedgade 95A. Først senere fik fabriken navnet Jensen & Stampe. Den ældste fabriksbygning er fra omkring 1890. Den er i 2 etager og flugter med hovedgaden. Bygningen er ikke blot denne fabriks ældste, men også Hammerum herreds ældste tekstilbygning. I 1917-18 opførtes en ny og større fabriksbygning vinkelret på hovedgaden. Herinde indrettedes en moderne trikotagebygning med tidens nyeste maskiner. Som een af de første virksomheder gik Jensen & Stampe væk fra dampkraft og over til elektricitet i 1906, da Hammerum fik eget elværk i 1905. I øvrigt var fabrikkens ene ejer Holger Jensen formand for elværket. Det gik virksomheden godt i mange år, men i 1994 lukkede fabriken, og bygningerne blev ombygget til lejligheder. Dog blev den ældste bygnings oprindelige ydre bevaret for at minde om et af egnens ældste trikotagefabriksanlæg.